अनुसूची- २

(दफा ४ तथा अनसूची-१ को भाग-२ सँग सम्बन्धित)

लालझाडी गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: २ संख्या ७ मिति: २०७५/१२/१५

गाउँसभाबाट स्वीकृत मतिः २०७५/१२/०४

भाग : २

विपद् व्यवस्थापन कोष (सञ्चालन) कार्यविधि, २०७५

प्रस्तावना:

लालझाडी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट हुन सक्ने जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागि स्थापना भएको **विपद् व्यवस्थापन कोषको सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि** बनाउन बाञ्छनीय भएकोले,स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) को अधिनमा रहि लालझाडी गाउँ कार्यपालिकाले यो कार्यविधि बनाएकोछ ।

परिच्छेद - १
प्रारम्भिक

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:(१) यो कार्यविधिको नाम **"विपद् व्यवस्थापन कोष (सञ्चालन) कार्यविधि, २०७५"** रहेको छ ।

(२) यो कार्यवधि स्थानीय राजपत्रमा प्रकासित भएपछि लागु हुने छ ।

२.परिभाषा:विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

(क)"ऐन" भन्नाले गाउँ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५ सम्झनुपर्छ ।

(ख)"कोष" भन्नाले ऐनको दफा १२ वमोजिमको विपद् व्यवस्थापन कोष सम्झनुपर्छ ।

(ग)"प्रभावित व्यक्ति" भन्नाले विपद्को घटनाबाट परिवारका सदस्य गुमाएको, शारीरिक वा मानसिक समस्या उत्पन्न भएको, घर, जग्गा जमिन, पशुपन्छी, खाद्यान्न, लत्ताकपडा तथा अन्य सम्पत्तीमा आंशिक वा पुणरूपमा नोक्सानी पुगेको वा विपद्का कारण अन्य कुनै तरिकाबाट प्रभावित भएको व्यक्तिलाई सम्झनुपर्छ ।

Scanned by CamScanner

(घ) "राहत" भन्नाले विपद प्रभावित व्यक्तिलाई उपलब्ध गराईने नगद तथा वस्तुगत सहायता सामग्री समेत सम्झनुपर्छ।
(ङ)"अनुगमन समिति" भन्नाले नियमको दफा ३ बमोजिमको समिति सम्झनुपर्छ।
(च)"संयोजक" भन्नाले समितिको संयोजक सम्झनुपर्छ।
(छ) गाउँपालिका भन्नाले .... गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।

परिच्छेद - २
विपद् व्यवस्थापन कोष समिति तथा राहत वितरण समिति र काम कर्तव्य अधिकार

३.गाउँ विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन समिति.
(१) गाउँ स्तरिय विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालनको लागि देहाय बमोजिमको ६ सदस्य गाउँ विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन समिति गठन गरिने छ।
(क)गाउँ पालिका अध्यक्ष संयोजक
(ख)गाउँ पालिका उपाध्यक्ष सदस्य
(ग)प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सदस्य
(घ)विषयगत समितिका संयोजकहरु सदस्य
(ङ)आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुखसदस्य
(च) विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरि तोकिएको शाखा प्रमुख सदस्य सचिव
(२) नेपालरेडक्रस सोसाईटी, उद्यासंघ, रेडक्रस महासंघ लगायतका सामाजिक संस्थाहरु आवश्यक भएमा संघ/संस्थाका प्रतिनिधिहरुलाई आमन्त्रीत गर्न सकिने छ।

४. गाउँ स्तरिय विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार
(क) गाउँ स्तरिय विपद् व्यवस्थापन कोषका लागि आवश्यक बजेट प्रक्षेपण गर्ने त्यसका लागि वार्षिक योजनामा बजेट विनियोजन गरि गाउँ सभामा पेश गर्ने।
(ख) विपद् व्यवस्थापन कोष लाई पूर्व तयारी, पूर्व सूचना, आपतकालिन उद्धार तथा राहतमा लगायतका क्षेत्रमा अनुसूचि १बमोजिम बाडफाड गर्ने।
(ग) विपद् व्यवस्थापन कोष वृद्धिका लागि सरोकारवाला निकायमा आवश्यक पहल गरि कोष वृद्धि गर्दै जाने।
(घ) कोषको रकम विपद् प्रभावितको सहयोग र राहतमा उपयोग भए नभएको सुनिश्चित गर्ने साथै कोषको रकमको उपयोगको समिक्षा गर्ने।
(ङ) कोषको रकमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक नीति, कार्यविधि आवश्यक भएमा गाउँ स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समितिमा छलफल गरि कार्यपालिकामा पेश गर्ने।
च) विपद् व्यवस्थापन कोषको छुट्टै खाता को व्यवस्था गरि संचालनमा ल्याउने व्यवस्था मिलाउने।
छ) **आपतकालिन प्रतिकार्य समितिको** ले पुर्याएको उद्धार तथा राहत खर्च उपयुक्त भए नभएको एकिन गर्ने।

५. आपतकालिन प्रतिकार्य समिति: विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरूमा विपद् बाट भएको क्षती आकलन गर्न, उद्धार र राहतको सिफारिस गर्न का लागि देहाय बमोजिमको आपतकालिन प्रतिकार्य समिति गठन गरिने छ।

Scanned by CamScanner

क) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति संयोजक अध्यक्ष
ख) सम्वन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा अध्यक्षले तोको वडा सदस्य
सदस्य
ग) नेपाल प्रहरी प्रतिनिधि सदस्य
घ) नेपाल रेडक्रस सोसाईटी प्रतिनिधि सदस्य
ड.) विपद् व्यस्थापन शाखा प्रमूखसदस्य सचिव
च) प्रभावीत क्षेत्रमा विपद् व्यवस्थापनमा कार्यरत गैर सरकारी संस्थाको प्रतिनिधिलाई आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।
छ) गाउँमा रहेका पूर्वसूचना, खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार, आपतकालिन राहत व्यवस्थापन लगायतका कार्यदलका संयोजकहरुलाई पनि आवश्यकता हेरी आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।

६. आपतकालिन प्रतिकार्यसमितिको काम कर्तव्य र अधिकार:

(क) विपद्का समयमा गाउँको विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तगतका खोज उद्धार कार्यदल, समुदायमा रहेका खोजउद्धार कार्यदल, नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, सशत्र सिमा प्रहरी लगायका सुरक्षा निकाय र अन्य संघ संस्था तथा समुदायवाट भएको खोज उद्धारको पहल लाई गाउँपालिका तर्फवाट आवश्यक सहयोग पुर्‍याउने ।
ख) खोज उद्धार का समयमा र खोज उद्धार पश्चात लगत्तै प्रारम्भीक क्षतीको आंकन गर्ने र क्षती भएको हरुको विवरण तयार गर्ने र तत्काल राहतकालागि आवश्यक सिफारिस गर्ने
ग) विपद् पश्चात तत्काल प्रारम्भिक विवरण अनुरुप तत्काल उद्धार गरिएका क्षेत्रमा आवश्यक सुख्खा खाना लगायतको व्यवस्थाका लागि सिफारिस गर्ने । वितरणको व्यवस्था मिलाउने ।
(घ) विपद् आएको एक हप्ता देखी अवस्था हेरी १ महिना भित्र क्षतीको पूर्ण विवरण सहित आवश्यक राहतको सिफारिस गर्ने र आवश्य राहत वितरणको व्यवस्था मिलाउने ।
(ड) आपतकालिन प्रतिकार्यमा राहत सहयोग वितरणका लागि मानविय सहायतका क्षेत्रमा काम गर्ने गैसस लगायतका संघ संस्थालाई राहतको प्याकेज र वितरण क्षेत्र दोहोरो नपर्ने गरि फिल्ड तोक्ने । सोको जानकारी विपद् व्यस्थापन संयोजक गाउँ प्रमख र उप प्रमूख लाई गराउने ।
ढ) प्रतिकार्यको काममा गाउँ, वडा र समुदायमा रहेका पूर्वसूचना, खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार, आपतकालिन राहत व्यवस्थापन लगायतका कार्यदलहरुलाई परिचलन गर्ने ।

कोषको स्थापना, उद्देश्य तथा प्रयोग

३.कोषको स्थापना:(१) स्थानीय स्तरमा उत्पन्न भएको वा हुनसक्ने विपद्को जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गाउँ स्तरबाटै सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक स्रोत संकलन र परिचालन गर्न गाउँपालिकामा एक **विपद् व्यवस्थापन कोष** रहनेछ ।
(२) कोषको आय रकम संकलन तथा व्यय रकम परिचालनका लागि गाउँपालिकाको सञ्चित कोष रहेको वित्तीय संस्थामादफा ५ बमोजिम छुट्टै खाता खोलिनेछ ।
(३) कोषको कूल आम्दानी अन्तर्गत यस कार्यवधिको दफा ५ बमोजिम कोषमा जम्मा हुनेगरी प्राप्त भएको रकम तथा दफा ६ बमोजिम वित्तीय संस्थाले कोष रकममा उपलब्ध गराएको ब्याज आय र दफा ६ बमोजिम प्राप्त भएको वस्तुगत सहायता सामाग्रीको प्रचलित मूल्य समेतलाई जनाउँनेछ । तर वस्तुगत सहायता सामाग्री दफा ६ बमोजिम प्रचलित मूल्यलाई बैंक हिसाबमा समावेश गरिने छैन ।
(४) यस कार्यविधिको दफा ६ बमोजिम कोषको नाममा प्राप्त हुन आउने वस्तुगत सहायता सामाग्रीको छुट्टै मौज्दात किताब स्थापना गरि अभिलेख गरिनेछ ।

Scanned by CamScanner

४.कोषको उद्देश्य:(१) स्थानीय स्तरमा हुन सक्ने सम्भाव्य विपद्को जोखिम न्यूनिकरण तथा विपद्को व्यवस्थापनका लागि आर्थिक तथा वस्तुगत सहायता परिचालन

(२) कोषले देहायका क्षेत्रमा काम गर्ने छ:

(क) विपद्को घटनाबाट प्रभावित व्यक्तिहरूलाई स्थानीय स्तरमा तुरुन्त खोज, उद्धार र राहत सेवा उपलब्ध गराउने ।

(ख) विपद् पर्दा तत्कालै स्थानीय स्तरमा सामना गर्न सक्ने अवस्था सिर्जना गर्ने ।

(ग) विपद् जोखिम न्यूनिकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुर्नलाभ कार्यलाई सहज गर्ने ।

५.कोषको आम्दानी:(१) कोषमा ऐनको दफा १२ को उपदफा (२) र (३) को अधिनमा रहि देहाय बमोजिमका रकम आम्दानीको रूपमा जम्मा हुनेछ ।

(क)गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटमार्फत विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा हुने गरी स्वीकृत रकम,

(ख)विपद् व्यवस्थापन कार्यका लागि कोषमा जम्मा हुनेगरी अन्य स्थानीय तहबाट प्राप्त रकम,

(ग) विपद् व्यवस्थापन कार्यका लागि कोषमा जम्मा हुनेगरी प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,

(घ) गाउँसभाबाट स्वीकृत आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गरिए बमोजिम विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा हुनेगरी प्राप्त हुने शुल्क तथा दस्तुर रकम,

(ङ) गाउँ सभा सदस्य, गाउँकार्यपालिका सदस्य तथा गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूको स्वेच्छिक निर्णयबाट प्राप्त हुने रकम,

(च) स्वदेशी विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरू र त्यसमा कार्यरत कर्मचारीहरू, उद्योगी, व्यवसायी, पेशाकर्मी, राजनीतिक दल, नागरिक समाज, धार्मिक तथा परोपकारी संघसंस्था र आम सर्वसाधारणबाट स्वेच्छिक रूपमा प्राप्त हुने रकम,

(छ) गैरआवासीय नेपाली, वैदेशिक सरकार तथा संघसंस्थाको तर्फबाट प्रचलित कानूनको अधिनमा रहि प्राप्त हुने रकम,

(छ) कोषको खाता सञ्चालनमा रहेको वित्तीय संस्थाले त्यस्तो कोषमा रहेको रकममा उपलब्ध गराएको ब्याज आय,

(ज) दफा ६ को उपदफा (३) बमोजिम वस्तुगत सहायता सामाग्रीको बिक्रीबाट प्राप्त आय,

(झ) प्रचलित कानूनको अधिनमा रहि कोषमा जम्मा हुने गरी अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कोषलाई उपलब्ध हुने रकम सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाले यस कार्यविधिको दफा घ को उपदफा (२) बमोजिमको कोषको बैंक खातामा सिधै जम्मा गरिदिन वा गाउँपालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखामा नगद जम्मा गर्न सक्नेछ । त्यसरी नगद जम्मा हुन आएमा आर्थिक प्रशासन शाखाले सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थालाई सोको भर्पाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(३) कोषमा रकम जम्मा गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाको नाम र प्राप्त सहायता रकम सम्बन्धी मासिक विवरण अर्को महिनाको सात गते भित्र सार्वजनिक गरिनेछ ।

तर कुनै व्यक्ति वा संस्थाले सहायता उपलब्ध गराउँदा आफ्नो नाम सार्वजनिक नगर्न समितिलाई अनुरोध गरेको रहेछ भने निजको नाम उल्लेख भएको विवरण सार्वजनिक गर्न बाधा पर्ने छैन।

६.वस्तुगत सहायता सामाग्री:(१) ऐनको दफा १२ को उपदफा (२) र (३) को अधिनमा रहि कुनै व्यक्ति वा संस्थाबाट नगदबाहेकको वस्तुगत सहायता सामाग्री प्राप्त हुन आएमा र त्यसरी प्राप्त सामाग्री विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा उपयोग हुने देखिएमा त्यस्तो वस्तुगत सहायता सामाग्रीलाई स्वीकार गरिनेछ ।

Scanned by CamScanner

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकार गरिएको वस्तुगत सहायता सामाग्रीलाई अलग्गै मौज्दात किताबमा आम्दानी अभिलेख जनाई त्यस्तो सामाग्रीको प्रचलित मूल्यलाई कोषको आम्दानीको रूपमा समेत अभिलेख गरिनेछ ।

स्पष्टिकरण: यस दफाको प्रयोजनका लागि प्रचलित मूल्य भन्नाले वस्तुगत सामाग्रीको साथमा प्राप्तहुने खरिद बिजक वा मूल्याङ्कनको प्रमाण र ढुवानी लागत समेतको मूल्यलाई जनाउँनेछ । यदी त्यस्तो मूल्यबिना नै वस्तुगत सामाग्री प्राप्त हुन आएको रहेछ भने त्यस्तो वस्तुगत सामाग्रीको प्रचलित स्थानीय दररेट अनुसारको मूल्याङ्कनलाई आम्दानीको आधार मानिनेछ । सो पनि नभएमा त्यसरी प्राप्त सामाग्रीको लागि **विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन समितिले** उचित ठहऱ्याएको मूल्याङ्कनलाई कोषको आम्दानीको आधारको रूपमा लिईनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त भई उपदफा (२) बमोजिम आम्दानी अभिलेख गरिएको कुनै सामाग्री तत्काल प्रयोग गर्न आवश्यक नपर्ने वा नमिल्ने वा लामो समयसम्म भण्डारण गरि राख्न पनि अनुकुल नहुने (सड्ने, बिग्रने, नासिने वा खेर जाने) प्रकृत्तिको भएमा समितिको निर्णयले त्यस्तो सामाग्रीलाई प्रचलित कानून बमोजिम लिलाम बिक्री गरी प्राप्त आय रकमलाई दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिमको कोषको खातामा जम्मा गरिनेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै वस्तुगत सहायता सामाग्री स्थानीय विपद् व्यवस्थापनमा उपयोग नहुने वा उपयोग गर्न उपयुक्त नहुने देखिएमा समितिले निर्णय गरी त्यस्तो सहयोग आंशिक वा पूर्णरूपमा अस्वीकार गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (१)मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै वस्तुगत सहायता सामाग्री प्रचलित मापदण्ड बमोजिमको न्यूनतम गुणस्तरयुक्त नभएको अवस्थामा त्यस्तो सामाग्रीलाई समितिले अस्वीकार गर्नेछ।

(६) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त वस्तुगत सहायता सामाग्री उपदफा (४) वा (५) बमोजिम अस्वीकार गरिएको अवस्थामा बाहेक त्यस्तो सामाग्री उपलब्ध गराउने व्यक्ति वा संस्थालाई कार्यालयले सामाग्री प्राप्ति र स्वीकारोक्तिको भर्पाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(६) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकार गरी उपदफा (२) बमोजिम अभिलेख गरिएको र उपदफा (४) वा (५) बमोजिम अस्विकार गरिएको सामाग्रीको विवरण तथा स्वीकार गरिएको सामाग्रीको हकमा सो उपलब्ध गराउने व्यक्ति वा संस्थाको नाम सम्बन्धी मासिक विवरण अर्को महिनाको सात गते भित्र सार्वजनिक गरिनेछ ।

तर कुनै व्यक्ति वा संस्थाले सहायता उपलब्ध गराउँदा आफ्नो नाम सार्वजनिक नगर्न समितिलाई अनुरोध गरेको रहेछ भने निजको नाम उल्लेख गाऊी विवरण सार्वजनिक गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(७) यस दफा बमोजिम प्राप्त भएको वस्तुगत सहायता सामाग्रीलाई त्यस्तो सामाग्री भण्डारण गर्ने वा प्रयोग गरिने स्थानसम्म पुर्याउनका लागि सहायता उपलब्ध गराउने सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थालाई नै अनुरोध गर्न सकिनेछ ।

७.कोषको प्रयोग:(१) कोषमा जम्मा भएको रकम खर्च गर्न तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त वस्तुगत सहायता सामाग्री खर्च निकासा गर्न **विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालनसमितिले** निर्णय गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि तत्काल विपद् प्रतिकार्य गर्नु पर्ने अवस्था रहेको, तर समितिको बैठक बस्न सक्ने अवस्था नरहेमा तत् पश्चात लगतै बस्ने समितिको बैठकबाट अनुमोदन गराउने गरी **प्रतिकार्य समिति**संयोजकको निर्णयबाट एक पटकमा बढीमा रु.१०,०००। (दश

हजार) र **विपद् व्यवसथापन कोष परिचालन** समितिको संयोजकको निर्णयबाट एक पटक वढीमा रु.२०,०००। (विस हजार) सम्मको रकम खर्च गर्न बाधा पुग्ने छैन ।

(३) कोषमा जम्मा भएको रकम तथा सामाग्री देहाय बमोजिमको कार्यमा खर्च गरिनेछ:

(क) विपद्बाट प्रभावित भएको वा हुनसक्ने व्यक्ति वा समुदायको तत्काल खोजी, उद्धार तथा सम्पत्तिको संरक्षण गर्न,

(ख) विपद् प्रभावितको तत्कालीन राहतका लागि आवश्यक पर्ने खाद्यान्न, खानेपानी, लत्ता कपडा, औषधी, सरसफाइ तथा शैक्षिक सामाग्री जस्ता वस्तुहरू खरिद गरी उपलब्ध गराउन तथा तत् सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्य गर्न,

(ग) विपद्को कारण स्थायी बसोबास स्थल गुमाएका व्यक्तिहरूका लागि अस्थायी शिविर वा आश्रयस्थल बनाउन तथा पुर्नस्थापना गर्न,

(घ) विपद्को कारणबाट घाइते वा बिरामी भएका व्यक्तिको औषधोपचार गर्न,

(ङ) विपद् प्रभावितलाई मनोवैज्ञानिक उपचार तथा मनोविमर्श प्रदान गर्न,

(च) विपद्को कारणबाट मृत्यु भएका व्यक्तिको काजक्रिया वा सदगतका लागि निजको परिवारलाई तोकिए बमोजिमको सहायता उपलब्ध गराउन,

(छ) विपद्को कारण सम्पत्तिको क्षती हुने व्यक्तिलाई तोकिएबमोजिमको राहत उपलब्ध गराउन,

(ज) खोज, उद्धार तथा प्राथमिक उपचारकालागि स्वयम्सेवक तथा विशेषज्ञको परिचालन र सामाग्री खरिद तथा भण्डारण गर्न,

(झ) विपद्को कारणबाट भएको फोहरमैला तथा प्रदुषणको विसर्जन गर्न,

(ञ) विपद् पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना सम्बन्धी उपकरण खरिद, प्रणाली विकास र सोको सञ्चालन गर्न,

(ट) खोज, उद्धार र राहतकोलागि तत्काल सञ्चार तथा यातायात सुचारु गर्न,

(ठ) स्थानीय स्तरमा रहेका विपद् व्यवस्थापन स्वयम् सेवकहरूको क्षमता विकास तथा परिचालन सम्बन्धी कार्य गर्न,

(ड) जोखिमयुक्त स्थानको पहिचान तथा उक्त स्थानको धन जनको स्थानान्तरण गर्न,

(ढ) विपद् पश्चात विपदबाट भएको क्षतिको लेखाजोखा र विपद् पश्चातको आवश्यकताको पहिचान गर्न,

(ण) विपद् पछिको पुनःनिर्माण गर्न,

(त) विपद् पुर्वतयारी, विपद् प्रतिकार्य, विपद् र विपद्पछिको पुर्नलाभ, विपद् जोखिम न्यूनिकरण जस्ता विपद् व्यवस्थापनका कार्य गर्न,

(थ) समितिले तोके बमोजिमको विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अन्य काम गर्न, गराउन ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नियमितरूपमा गरिने विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यलाई विपद् व्यवस्थापनसँग आवद्ध गराएर कोषबाट कुनै पनि किसिमको खर्च गर्न पाईनेछैन ।

(५) कोषमा मौज्दात रकम रु ५,००,०००। (**पाँच लाख**)**रूपैया** .भन्दा घटि भएको अवस्थामा आपतकालिन कार्यबाहेक अन्य प्रयोजनका लागि कोषको रकम प्रयोग गरिनेछैन ।

८. राहत सहायता वितरण(१) प्रभावित व्यक्तिलाई राहत उपलब्ध गराउँदा कोषमा जम्मा भएको रकम र वस्तुगत सामाग्री मध्ये आवश्यकता र औचित्यका आधारमा दुवै वा कुनै एक मात्र पनि उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम राहत उपलब्ध गराउनुपूर्व कोषबाट राहत उपलब्ध गराईदिने सम्बन्धमा विपद् प्रभावित व्यक्ति वा निजको एकाघरको परिवारका सदस्यले विपद्को घटना र सोबाट आफु वा

मदन सेन वडायक
अध्यक्ष

Scanned by CamScanner

आफ्नो परिवारका सदस्यलाई पर्न गएको हानी नोक्सानीको विवरण सहित कार्यालयमा निवेदन दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम निवेदन दर्ता गर्दा विपद्को घटना र सोबाट पर्न गएको हानी **नोक्सानीको मूल्याङ्कन सहितको सर्जमिन मुचुल्का** वा प्रतिवेदन समेत निवेदनसाथ संलग्न गरिएको हुनुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम दर्ता भएको निवेदन र उपदफा (३) बमोजिमको संलग्न मुचुल्का वा प्रतिवेदन समेतका आधारमा विपद् प्रभावितलाई कोषबाट राहत रकम तथा सामाग्री उपलब्ध गराउँदा विपद्को सघनता र व्यापकता, कोषमा जम्मा भएको रकम तथा राहत सामाग्रीको उपलब्धता र खर्चको औचित्य समेतलाई दृष्टिगत गरी **प्रतिकार्य समितिको** सिफारिसमा **विपद् व्यवस्थापन समितिले** उचित ठहर्याएबमोजिम हुनेछ ।

(५) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विपद्को कारणले गम्भिर हानी नोक्सानी वा घाईते भई विपद् प्रभावित व्यक्ति वा निजको एकाघरको परिवारका सदस्यले राहतका लागि निवेदन दर्ता गर्न सक्ने अवस्था नरहेमा र तत्काल राहत उपलब्ध गाउँउँदा विपद् प्रभावित व्यक्ति थप जोखिममा धकेलिन सक्ने वा थप जनधन र स्वास्थ्यमा हानी नोक्सानी पुग्न सक्ने अवस्था छ भन्ने समितिलाई लागेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई समितिले निर्णय गरेर तत्काल राहत उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(६) विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई यस दफा बमोजिम राहत उपलब्ध गराउँदा महिला, बालबालिका, किशोर किशोरी, जेष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।

९.कोष प्रयोग गर्न नपाईने:(१) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको प्रयोजनका लागि कोषमा जम्मा भएको रकम खर्च गर्न पाईने छैनः

(क) नियमित प्रशासनिक कार्यको लागि खर्च गर्न,

(ख) कुनै सरकारी वा गैरसरकारी पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई नियमित रूपमा तलब, भत्ता वा अन्य सुविधा उपलब्ध गराउन,

(ग) कुनै सरकारी वा गैरसरकारी पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई भ्रमण खर्च वा अन्य त्यस्तै प्रकारको खर्च उपलब्ध गराउन,

(घ) विपद्बाट प्रभावितलाई दिईने तोकिएबमोजिमको राहत बाहेक अन्य कुनै पनि किसिमको चन्दा, पुरस्कार, उपहार वा आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन,

(ङ) कुनै पनि किसिमको गोष्ठि, अन्तरक्रिया वा सभासम्मेलन सञ्चालन गर्न, गराउन,

(च) आकस्मिक रूपमा निर्माण गर्नुपर्ने बाहेकका अन्य नियमित पूर्वाधार विकास निर्माणसम्बन्धी कार्य गर्न, गराउन,

(ङ) विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा विपद् व्यवस्थापनसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध नभएको अन्य कुनै पनि कार्य गर्न, गराउन ।

(२) कोषलाई प्राप्त भएको वस्तुगत सहायता सामाग्री मध्यै कुनै पनि सामाग्री पूर्ण वा आंशिकरूपमा कार्यालयको वा कार्यालयको कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीको नियमित प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिनेछैन ।

परिच्छेद - ३

कोषको सञ्चालन, लेखा तथा लेखा परिक्षण

१०.कोषको सञ्चालनः (१) कोषको बैंक खाता सञ्चालन गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत स्तरको कर्मचारी र लेखा प्रमुख वा निजले तोकेको लेखाको कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ ।

मदन सेन बडायक
अध्यक्ष

Scanned by CamScanner

(२) कोषबाट एक पटकमा रु २,०००। (दुई हजार रूपैया) भन्दा बढीको रकम भुक्तानी गर्दा अनिवार्यरूपमा बैंक मार्फत मात्र भुक्तानी गरिनेछ।
(३) कोषलाई प्राप्त वस्तुगत सहायता सामाग्रीको निकासा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको विपद् व्यवस्थापन हेर्ने अधिकृत स्तरको कर्मचारी र जिन्सी शाखा प्रमुखबाट हुनेछ।
(४) उपदफा (३) बमोजिम वस्तुगत सहायता सामाग्री विपद् व्यवस्थापन कार्यमा उपयोगका लागि निकासा गर्दा मौज्दात किताबमा खर्च अभिलेख जनाई निकासा दिनुपर्नेछ र त्यस्तो सामाग्रीको अभिलेख मूल्यलाई कोषको खर्चको रूपमा समेत अभिलेख गरिनेछ।

११.कोषको आयव्ययको लेखा तथा सोको सार्वजनिकरण: (१) कोषको आय व्ययको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम राखिनेछ।
(२) कोषले कार्यपालिकाले तोकेबमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्नु पर्नेछ।
(३) कोषको मासिकरूपमा भएको आम्दानी र खर्चको विवरण अर्को महिनाको सात गतेभित्रमा सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ।
(४) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र समितिले कोषको वार्षिक आय व्ययको विवरण समेत खुल्ने वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिका मार्फत गाउँ सभा समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

१२.लेखा परिक्षण (१) कोषको आन्तरिक लेखापरीक्षण गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखा परिक्षण शाखाबाट हुनेछ।
(२) कोषको अन्तिम लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकबाट हुनेछ।
(३) गाउँ कार्यपालिकाले चाहेमा जुनसुकै बखत समितिको हिसावकिताव जाँच्न वा जाँच गराउन सक्नेछ।
(४)गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयले कम्तीमा वर्षको एक पटक कोषको सामाजिक र सार्वजनिक लेखापरिक्षणको व्यवस्था मिलाउनेछ

परिच्छेद -४
विविध

१३.सशर्त सहायता: (१) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तोकिएको कार्य सम्पादन गर्ने शर्त सहित कुनै व्यक्ति वा संस्थाले कोषमा सहायता उपलब्ध गराउन चाहेमा त्यस्तो सहायता प्राप्त गर्नु पूर्व समितिले शर्त स्वीकार गर्ने वा नगर्ने सम्बन्धी निर्णय गर्नेछ र शर्त स्वीकार गरेको अवस्थामा मात्र सहायता रकम वा सामाग्री कोषमा जम्मा हुनेछ।
तर नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय सरकारले सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउने हकमा समितिको पूर्व निर्णय आवश्यक पर्नेछैन।
(२) उपदफा (१) बमोजिम कोषमा प्राप्त अनुदान रकम वा वस्तुगत सहायता सामाग्रीलाई तोकिएको काममा मात्र उपयोग गर्नुपर्नेछ।
(३) उपदफा (१) बमोजिम कोषमा प्राप्त अनुदान रकम वा वस्तुगत सहायता सामाग्री तोकिए बमोजिमको कार्यमा उपयोग भए/नभएको सम्बन्धमा त्यस्तो सहायता उपलब्ध गराउने व्यक्ति वा संस्थाले विवरण माग गरेमा सोको विवरण उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।
(४) उपदफा (१) बमोजिम कोषमा सहायता स्वरुप प्राप्त हुने भौतिक सामाग्रीहरुको भण्डारण तथा वितरण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक्ता अनुसार समितिले थप मापदण्ड निर्देशिका बनाई लागु गर्न सक्नेछ।

मदन सेर्न चडायक
अध्यक्ष

Scanned by CamScanner

१४.**परामर्श लिन सक्ने:**समितिले यस कार्यविधि बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्न उपयुक्त विज्ञ व्यक्ति वा सस्थासँग आवश्यक परामर्श लिन सक्नेछ ।

१५.**रकम फ्रिज नहुने तथा आवर्ती कोष (रिवल्भिङ्ग फण्ड) को रूपमा रहने:**(१) दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम कोषमा जम्मा भएको रकम मध्ये आंशिक वा पुरै रकम कुनै आर्थिक वर्षमा खर्च नभई आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकी रहेमा त्यस्तो रकम फ्रिज नभई कोषमै रहनेछ ।

तर दफा १३ को उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त सहायता रकमलाई त्यस्तो शर्त अनुरूप उपयोग गर्न नसकेको कारण जनाई सहायता उपलब्ध गराउने सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाले फिर्ता माग गरेमा कोषबाट रकम फिर्ता गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(२) कोषलाई आवर्ती कोष (रिवल्भिङ्ग फण्ड) को रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

स्पष्टिकरण: यस दफाको प्रयोजनका लागि आवर्ती कोष (रिवल्भिङ फण्ड) भन्नाले कोषबाट खर्च भएको नगद रकम वार्षिक रुपमा बजेट विनियोजन मार्फत पुन:पुर्ति गर्दै जाने गरि स्थापित कोषलाई सम्झनुपर्छ ।

(३)कोषमा मौज्दात रकम ५,००,०००। (**पाँच लाख रूपैया) भन्दा न्यून हुन** गएमा तत्काल थप रकम जम्मा गर्नुपर्ने छ ।

१६.**सहयोगका लागि आह्वान गर्ने:** (१) विपदका कारण आपत्कालिन अवस्था सिर्जना भई स्थानीय स्रोत साधन र क्षमताले विपद्को सामना गर्न कठिन भएमा गाउँपालिकाले छिमेकी स्थानीय तह, प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारलाई कोषमा आर्थिक तथा वस्तुगत सहायता उपलब्ध गराउन अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

(२) विपद्बाट प्रभावितको खोज, उद्धार र राहतका लागि समितिले स्थानीय सामाजिक तथा परोपकारी संघ, संगठन, गैसस, युवाक्लव, आमासमूह, स्वयम् सेवक, राष्ट्रसेवक, उद्योगी व्यवसायी, प्रवुद्ध व्यक्ति तथा आमसर्वसाधारणलाई सहयोगका लागि अनुरोध गर्न सक्नेछ।

१७.**अभिलेख राख्ने:**(१) समितिले कोष परिचालन सम्वन्धमा गरेको निर्णय र अन्य काम कारवाहीको अभिलेख दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१)बमोजिमको अभिलेख **विपद् व्यस्थापन कोष परिचालन** समितिको सदस्य सचिवको जिम्मामा रहनेछ ।

(३) दफा (१) बमोजिमको अभिलेख सरोकारवाला कुनै व्यक्ति वा संस्थाले माग गरेमा निजलाई नियमानुसार त्यस्तो अभिलेख उपलब्ध गराईनेछ ।

१८.**अनुगमन:**(१) यस कार्यविधिबमोजिम विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन समिति वाट आफै वा सोही समितिवाट तिन सदस्यीय छुट्टै समिति गठन गरि नियमित तथा आकस्मिक अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम समितिले अनुगमन गर्दा आवश्यक सूचकका आधारमा अनुगमन गरि अनुगमनका क्रममा देखिएको सत्य तथ्य विवरण सहितको प्रतिवेदन**विपद् व्यवस्थापन समितिसमक्ष** पेश गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतका आधारमा कोष परिचालनमा कुनै कमि कमजोरी भएको देखिएमा त्यसलाई सुधार गर्न **विपद् व्यवस्थापन समितिले** आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कोष परिचालनमा कुनै गम्भिर त्रुटी रहेको र सोलाई तत्काल रोक्न आवश्यक देखिएमा **विपद् व्यवस्थापन समितिसंयोजकले** त्यस्तो कार्य रोक्न निर्देशन दिन सक्नेछ ।

मदन मनि वडायक
अध्यक्ष

Scanned by CamScanner

(५) अनुगमनका क्रममा कुनै व्यक्तिले झुठा विवरण पेश गरी कोषबाट राहत प्राप्त गरेको वा कोषले उपलब्ध गराएको राहतको दुरूपयोग गरेको पाईएमा दोषी उपर प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

(६) उपदफा (१) बमोजिमको अनुगमन टोलीमा उपलब्ध भएसम्म स्थानीय राजनीतिक दल, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा संलग्न गैरसरकारी संघसंस्था, उद्योगी व्यवसायी आवद्ध संघसंगठन, नागरिक समाज तथा पत्रकार आवद्ध संघसंगठन र सशर्त सहायता उपलब्ध गराउने व्यक्ति वा संस्थाको प्रतिनिधि लाई आमन्त्रीतका रुपमा संलग्न गराईनेछ ।

१९.निर्देशन दिन सक्ने:गाउँ सभाले समितिको काम कारवाहीको सम्वन्धमा समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

२०. कार्यविधिको व्याख्या :

कार्यविधिमा भएका प्रावधानमा कुनै व्याख्या गर्नु पर्ने अवस्था आएमा यसको व्याख्या गर्ने अधिकार गाउँकार्यपालिकामा रहनेछ ।

अनुसूचि १

आपतकालिन राहत सहयोग मापदण्ड

	मापदण्ड	उद्देश्य	राहत सहयोग रु.	आवश्यक कागजात
१	सवै प्रकार प्रकोपमा परि मृत्यु भएमा	काजकिया खर्च सहयोग	प्रति परिवार रु.१५,०००।	प्रहरी मुचुल्का,वडा समितिको सिफारिस
२	सवै प्रकारका प्रकोप वाट घर पूर्ण रुपमा भत्केको	भत्केको सामाग्री व्यवस्थापन गर्न	इटाको घर भएको प्रति परिवार रु.५,०००।	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफारिसमा
			कच्ची घर प्रति परिवार रु. ३,०००।	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफारिसमा
३	प्रकोप वाट घर आंशिक रुपमा भत्केको	भत्केको सामाग्री व्यवस्थापन गर्न	इटाको घर भएको प्रति परिवार रु.३,०००।	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफारिसमा
			कच्ची घर प्रति परिवार रु. २,०००।	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफारिसमा
४	प्रकोप वाट गोठभत्केको	भत्केको सामाग्री व्यवस्थापन गर्न	इटाको घर भएको प्रति परिवार रु.२,०००।	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफारिसमा
			कच्ची घर प्रति परिवार रु. १,०००।	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफोरिसमा
५	प्रकोप वाट घरको खाद्यान्न, कपडा लगायतका सामाग्री वगैमा र जलेर नष्ट भएमा	सामाग्रीको तत्काल जोहो गर्न	आगलागीको हकमा प्रति परिवार रु.३००० वाढीको हकमा प्रति परिवार रु.१५००	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफारिसमा

भदन सेन वडायक
अध्यक्ष

Scanned by CamScanner

६	वाढीवाट घर जमीन वगाई पूर्ण रुपमा विस्थापीत भएमा	आपतकालिन रुपमा आवासको सहयोग पुर्‍याउन	प्रति परिवार रु. १५,०००।	प्रहरी मुचुल्का र अनुगमन समितिको सिफारिसमा

Scanned by CamScanner